

РОЗДІЛ 4 ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

УДК 796.853.45(519.5)

DOI 10.32782/ped-uzhnu/2024-5-10

Островський Михайло Володимирович,

ORCID ID: 0000-0002-0631-0953

викладач кафедри стрільби та технічних видів спорту

Львівський державний університет фізичної культури

імені Івана Боберського

Виноградський Богдан Анатолійович,

ORCID ID: 0000-0002-4417-2811

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,

завідувач кафедри стрільби та технічних видів спорту

Львівський державний університет фізичної культури

імені Івана Боберського

КОРЕЙСЬКА ТРАДИЦІЙНА СТРІЛЬБА З ЛУКА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНИЙ СТАН

KOREAN TRADITIONAL ARCHERY: HISTORY AND MODERN STATE

Актуальність полягає у систематизації знань про корейську традиційну стрільбу з лука як форми рухової активності, оскільки інформації в українському сегменті в мережі інтернет обмаль з цього напрямку.

Мета роботи – подати цілісний аналіз особливостей становлення й розвитку корейської традиційної (національної) стрільби з лука.

Запропоновано періодизацію виникнення та розвитку корейської традиційної стрільби з лука. Встановлено, що корейці широко використовують традиційну стрільбу з лука у всіх сферах життєдіяльності: як рухову активність, спорт, релігійні та церемоніальні обряди, спосіб розваги тощо. Підкреслено, що використання лука та стріл набуло традиційності. Виявлено, що корейську традиційну стрільбу з лука визнано нематеріальною культурною спадщиною корейців. Встановлено, що тепер традиційну корейську стрільбу з лука широко використовують як засіб рухової активності та спорту для фізичного розвитку населення й збереження культурної спадщини народу. Зокрема, заняття проводять у закладах загальної і позашкільної освіти, традиційних залах саджонг тощо

У статті описано основні типи корейських луків та стріл. Встановлено, що найпопулярнішим луком у корейській традиційній стрільбі є ґакун (роговий лук) – унікальний С подібний лук, який з неналягнутою тягивою своїми кінцями вигнутий в іншу сторону. Для виготовлення традиційних корейських луків та стріл використовують природні матеріали (дерево, бамбук, сухожилля та роги тварин), проте сьогодні можуть використовувати й синтетичні матеріали.

Охарактеризовано ті види стрільби, які практикують і тепер. Установлено, що корейську стрільбу з лука поділяють на верхову й пішу. Своєю чергою верхову поділяють за типом мішеней на два блоки: із статичною та динамічною (рухомою мішенню). В роботі описано види змагань корейської традиційної стрільби із лука. Так, із статичної мішенню відбуваються змагання з одиночного пострілу (single shot), подвійної стрільби (double shot) та серії пострілів, а з динамічною – дві варіації могу (mogu).

Ключові слова: традиційна стрільба з лука, корейська стрільба з лука, лук, стріли, традиції, рухова активність.

The relevance lies in the systematization of knowledge about Korean traditional archery as a form of motor activity, since there is little information in the Ukrainian segment on the Internet in this area.

The purpose of the work is to provide a comprehensive analysis of the features of the formation and development of Korean traditional (national) archery.

Periodization of the origin and development of Korean traditional archery is proposed. It has been established that Koreans widely use traditional archery in all spheres of life: as a motor activity, sports, religious and ceremonial rites, a way of entertainment, etc. It is emphasized that the use of bow and arrows has become traditional. It was

revealed that Korean traditional archery is recognized as an intangible cultural heritage of Koreans. It has been established that traditional Korean archery is now widely used as a means of physical activity and sport for the physical development of the population and preservation of the nation's cultural heritage. In particular, classes are held in institutions of general and extracurricular education, traditional sajong halls, etc.

The article describes the main types of Korean bows and arrows. It has been established that the most popular bow in Korean traditional shooting is the gakun (horn bow) – a unique C-shaped bow that, with an unstretched string, has its ends bent in the other direction. Traditional Korean bows and arrows are made using natural materials (wood, bamboo, tendons and animal horns), but today they can also use synthetic materials.

The types of shooting that are practiced even now are characterized. It has been established that Korean archery is divided into horse and foot. In turn, the horse-archery is divided by the type of targets into two blocks: with static and dynamic (moving target). The work describes the types of competitions in Korean traditional archery. So, with a static target there are single shot, double shot and series of shots competitions, and with a dynamic one – two variations of mogu.

Key words: traditional archery, Korean archery, bow, arrows, traditions, motor activity.

Постановка проблеми. Сьогодні у світі широкої популярності набувають традиційні види спорту і бойових мистецтв, зокрема це традиційні види стрільби з лука [9;14;15]. Створено велику кількість організацій, які популяризують цей вид спорту та рухової активності в суспільстві на різних соціальних рівнях [3;7;15]. Корейська традиційна стрільба з лука є одним з прикладів, який вдало показує, як лук і стріли із військової зброї перетворилися на церемоніальну та спортивну [1;2;5;8].

У стародавньому корейському суспільстві відбулося перетворення лука та стріл із засобу виживання на потужну бойову зброю [1;8;9;15]. Поява порошу після 14 століття призвела до нових змін у їхній функціональності, оскільки актуальність цієї зброї у бойових діях була втрачена [6;9;15]. Проте стародавні корейці продовжували використовувати лук і стріли в мисливській діяльності, для масових розваг, релігійних обрядів та дійств, етнічних ігор і забав, духовного, фізичного, морального розвитку, а з часом стрільба з лука набула ознак рекреаційного та традиційного виду спорту [7;11;12;14]. Це й стало фундаментом для становлення цього традиційного виду спорту та рухової активності у сучасному вигляді.

Завдяки збереженим традиціям та історії, за сприянням керівним структурам країни на різних історичних етапах сьогодні в Південній Кореї стрільба з лука залишається одним із провідних напрямів спорту й рухової активності [7;8;14;16]. Країна є світовим лідером у цьому виді спорту, маючи багатьох спортсменів із найвищим рейтингом. У початковій школі діти займаються стрільбою з лука до двох годин на день. Найкращих молодих лучників потім заохочують грандами й стипендіями в середній школі, коледжі, університетах тощо [7;8;12]. Це дає змогу створити в країні глибокий резерв талантів, завдяки якому Південна Корея стала найсильнішою у світі у стрільбі з лука

(олімпійській і неолімпійській), починаючи від другої половини минулого століття.

Аналіз останніх джерел. Місцю й ролі корейської традиційної стрільби з лука присвятили свої дослідження чимало закордонних науковців. Крім того, багато авторів С. Чхве, Г. Ок, Х. Сурк Йеонг, Кім К. Чо, М. Кім, Г. Лі, вивчали корейську традиційну стрільбу з лука не тільки в історичному та бойовому аспекті, а також як засіб фізичного розвитку, сучасний вид спорту та вид рухової активності населення [1;3;9;16]. Проте серед українських науковців практично немає дослідників цієї проблематики, тому вважаємо за доцільне спрямувати наукові пошуки у цьому напрямі.

Мета роботи – подати цілісний аналіз особливостей становлення й розвитку корейської традиційної (національної) стрільби з лука.

Методи дослідження: аналіз наукової й методичної літератури, теоретичний аналіз та узагальнення, системний аналіз й елементи історичних методів досліджень, зокрема методу періодизації та історико-порівняльного методу. Під час аналізу наукової і методичної літератури проаналізовано низку літературних джерел англійською мовою з глибиною досліджень 50 років. За тематикою література охоплювала спортивно-оздоровчі процеси в корейському суспільстві, а також його культуру й традиції, пов'язані з традиційними бойовими мистецтвами корейського народу.

Завдання дослідження:

1) охарактеризувати історичні аспекти виникнення й розвитку корейської традиційної стрільби з лука як виду спорту та рухової активності;

2) описати особливості будови традиційних корейських луків і стріл;

3) встановити основні види традиційної корейської стрільби з лука.

Результати дослідження. Традиційна корейська стрільба з лука є провідним бойовим мистецтвом у Кореї [5;8;9]. Його елементи

зображено на фресках стародавнього королівства Когурьо, а найдавніші збережені документи, у яких згадано стрільбу з лука, датовано ще часами правління династій Горьо та Чосон. Отже, корейська традиційна стрільба з лука має багату й довгу історію [1;2;3;5].

Для корейців стрільба з лука завжди відігравала велике значення [1;3]. Особливо її цінували як вид бойового мистецтва для застосування у військових діях [2;3;4]. Від моменту появи лука та стрілі техніку стрільби й матеріальну частину постійно вдосконалювали, що сприяло виникненню нових стилів [1]. Один із них – відомий військовий вид муса. Він був заснований наприкінці 16 століття, коли Корейський півострів зазнавав постійних жорстоких вторгнень японців [3;6;14]. Тож військові мали постійно вдосконалювати стрільбу з лука для більш ефективного застосування в бою. Також варто зазначити, що однією з обов'язкових дисциплін під час іспитів для проходження військової служби (особливо офіцерів) була саме стрільба з лука. Так, стрільба з лука стала частиною іспитів на національну службу, які проводили щорічно з 1392 по 1894 рік. Крім того, було запроваджено стандарт (програми) для Королівської гвардії, згідно з яким воїни мали влучити три рази в мішень з відстані 150 метрів та освоїти верхову стрільбу з лука, яка була популярною в ті часи [3;7;14].

Після 1894 року традиційна корейська стрільба з лука зазнала занепаду, однак уже через 5 років набула ще більшої популярності серед населення [6;7]. Так, деякі науковці вважають, що великий внесок у відродженні корейської традиційної стрільби з лука зробив німецький принц Генріх. Згідно з цією версією, він, будучи гостем імператора Конджонга, 1899 року відвідав показовий виступ майстрів-лучників. Перебуваючи під позитивним враженням після дійства, він запропонував імператору зберегти й розвивати це народне надбання, використовуючи його як засіб тілесного виховання [2;6;7]. Правителю Корейського півострова сподобалась ця ідея гостя, тому він видав указ «дозволити людям займатися стрільбою з лука для розвитку своєї фізичної сили». Крім того, за його наказом було засновано нові зали та стрільбища для тренувань у володінні луком. Підтримка самого імператора стала новим стимулом для розвитку цього виду діяльності [2;7]. Відповідно до фрази імператорського указу «розвивати їхню фізичну силу», традиційна стрільба отримала визнання як засіб фізичного розвитку населення [2;6].

Корейці ефективно використовували свої луки під час військових кампаній, проте дві панівні релігійні течії на півострові – конфуціанство й буддизм – засуджували використання лука та стрілі як зброї [1;2;3;4;8]. Тож із плином часу стрільба з лука зазнала суттєвих змін і набула більш символічного значення. Корейці почали використовувати її в релігійних ритуалах та обрядах під назвою еса [1;6]. Цей вид церемоніальної стрільби мав суворо регламентовані правила. Ритуали проводили для духовного й тілесного розвитку, збереження суспільного ладу відповідно до конфуціанських цінностей [3;4].

Точної інформації стосовно місця занять давніх корейських лучників ми не знайшли. У доступних інтернет-джерелах виявлено інформацію про те, що місце, у якому корейські лучники практикують стрільбу з лука, називають саджонг [6;7;14]. Схожі заклади існували майже у всіх народів, однак, на нашу думку, найбільше за ідеєю та порядком корейські зали наближені до японських кюдодзьо [10]. Функціонування саджонг відіграло величезну роль у збереженні традицій корейської стрільби з лука. Такі місця пізніше створювали як освітні й військові заклади для загального і спеціалізованого (тобто військового) розвитку. З раннього періоду правління династії Чосон існували стрільбища, засновані урядом, які використовували головним чином для іспитів на військову службу й для тренувань військових [1;4;9]. Стрільбища для цивільних, які називали павільйонами для стрільби з лука, з'явилися одразу після японського вторгнення. Вони мали на меті заохочувати цивільне населення до вступу в армію або до отримання певних бойових умінь і навичок, які можна застосовувати в разі загрози [1;2;5]. Так, можемо дійти висновку, що основною причиною стрімкого розвитку й популяризації корейської стрільби з лука були постійні війни та загроза з боку ворогів корейського півострова [1;9;14].

Саджонг, як і кюдодзьо, можна порівняти із сучасними клубами [10;15]. У кожному закладі були свої правила, філософія, техніка стрільби тощо.

Завдяки саджонг корейська традиційна стрільба з лука зберегла свої традиції та набула популярності серед людей [1;5]. Це спонукало до постійного розвитку діяльності цих клубів, використання стрільби з лука як форми етнічних ігор, забав і розваг, появи правил, ритуалів, етикету й проведення перших змагань між ними. Називалися ці змагання пйонсанорі (pyonsanori), їх проводили між командами [7].

Окрім того, метою діяльності клубів були (і є): підтримування етнічних традицій і культури корейської стрільби з лука, проведення ритуалів, обрядів та етикету під час стрільби. Традиції, етикет і ритуали в корейській традиційній стрільбі з лука називають сапунг (дослівно перекладають як звичаї стрільби з лука) [6;14].

Сапунг – це основа культури корейської стрільби з лука, котру створили й зберегли члени саджонг, що передавали її з покоління в покоління [14]. Це були звичаї стрільців, правила клубу щодо поведінки, ієрархії учасників, етикету, ввічливості, тренувань, затвердження правил різноманітних ігор, забав і змагань зі стрільби з лука тощо [1;14].

У середньовічну епоху існували різні типи луків і стріл, які мали різне призначення: зброя на полі бою, у полюванні, у церемоніях, у тренуваннях і здачі військових іспитів [1;9]. Однак наприкінці 19 століття, коли лук і стріли втратили свої позиції в армії, корейська традиційна стрільба з лука зуміла зберегтися як оздоровчо-рекреаційний засіб і вид спорту [7].

Залежно від використовуваних матеріалів луки поділяють на прості й складні. Ті, що належать до першої категорії, виготовлені лише з дерева або бамбуку, а от складні (ламіновані або композитні) луки виготовляють з'єднуючи різноманітні матеріали (як приклад – процес ламінування). У процесі виготовлення можуть використовувати клей тваринного і рослинного походження, спеціальні обмотки для з'єднання різних частин лука, інші спеціальні зачіпи й засоби тощо.

Складні луки також поділяють на вигнуті (recurve) та ввігнуті (reflex bow). Корейський лук за формою належить до ввігнутих луків [13]. Його довжина може сягати від 20-30 см до 1 м. Століттями гакун (роговий лук) був улюбленою зброєю корейських лучників. Довжина цього приладу сягає 1 метра. Як правило, матеріалами для його виготовлення слугували роги буйволів, сухожилля тварин, кора дуба або берези, бамбук та інші породи еластичного дерева. Як порівняти з китайським луком, корейський лук менший і має більш виражену кривизну, сильну еластичність і велику силу деформації, що надає більшого радіусу польоту стріли [13].

Варто звернути увагу на те, що ввігнутий лук, на відміну від рекурсивного, в нерозтягнутому положенні має виражений вигин, який починається від середини основи лука (руків'я), набуваючи форми літери С. При цьому плечі лука під час натягування тятиви вигинаються у зворотний

бік таким чином, що він набуває форму звичного нам лука (рекурсивного). Рекурсивний лук має як вигини, так і прогини з тятивою та без неї. Проте з натягуванням тятиви вони набувають більш вираженої форми. Вважають, що форма, притаманна корейському традиційному луку значно збільшує потужність, яку він може генерувати [1;13].

Гакун також є композитним луком [1;13]. Як правило, для серцевини майстри використовували дощечки бамбуку, які були зміцнені сухожиллями тварин. Руків'я виготовляли з кори дуба або берези. Зовнішні кінці лука (тобто його плечі) виготовляли з шовковиці, акації, інших еластичних пород дерева і з'єднували з бамбуком за допомогою V-подібного кріплення. Клей виготовляли з повітряного міхура риби [13].

За часів династії Чосон використовували інші типи луків. Чонгрянгунг (міцний лук) – подібний до традиційного лука, який використовували для стрільби важкими стрілами. Єгун (церемоніальний лук) – найдовший серед корейських луків, його використовували тільки на обрядових церемоніях і ритуалах. Мокгунг (дерев'яний лук) здебільшого виготовляли з деревини шовковиці. Чолгунг (залізний лук) мав форму традиційного складного лука. Донхенвал – вид лука, який використовували вершники [13].

Важливою подією на сучасному етапі розвитку традиційної корейської стрільби з лука є винахід сучасних синтетичних матеріалів, які почали використовувати у виготовленні традиційних луків. Це дало змогу здешевити їх виготовлення, зробити луки довговічними, і найголовніше – збільшити в декілька разів швидкість їх виготовлення. Унаслідок цього значно зросла кількість новачків, залучених до цього виду спорту. Фахівці відзначають, що завдяки цьому технологічному прогресу традиційна корейська стрільба з лука набула великої популярності у 1980-х роках [4;5;8;13].

Матеріал, який зазвичай використовували для виготовлення основи традиційної корейської стріли – дерево або бамбук. Оперення стріл робили з натуральних матеріалів, таких як пір'я птахів (до прикладу індики або фазана). Корейським наконечникам була притаманна велика варіативність форм. Їх виготовляли з різних матеріалів, але найчастіше вони були металеві (з різних сплавів). Для формування хвостовика використовували волокна з кушової конюшини, які зміцнювали тваринними сухожиллями. Клей, який наносили для закріплення хвостовика й пер стріли, виготовляли з риб'ячого повітряного міхура [13].

Виділяємо такі види корейських традиційних стріл [13]:

1) мокджон (mokjon) – дерев'яна стріла, яку використовували під час військового іспиту [13];

2) чолджон (choljon), або залізна стріла. Розрізняють три типи цієї стріли. Основна відмінність полягає у різній вазі. Так, юкрянгджон (yuk-gyang-jon) має вагу 240 г, ахрянгджон (ah-gyang-jon) – 160 грам, та жангджон (jang-jon) – 60 г [13];

3) еджон (uejon) дослівно перекладають як церемоніальна стріла. Цей тип стріли використовують у найбільших і найважливіших церемоніальних та релігійних обрядах. Довжина стріли сягає приблизно 90 см, що є значно більше, ніж довжина звичайних стріл. Тому пір'я, яке встановлювали на її основу, також значно довше, ніж в інших стріл [13];

4) пйонджон (pyonjon) – вид стріли, яку через невеликий розмір (30 см) назвали дитячою. Оскільки стріла набагато коротша за довжину розтягу лука, для стрільби нею використовували спеціальний прилад – тонга. Це пристосування виконує функцію напрямника стріли. Воно має довжину розтягу лука. Його розташовують між руків'ям лука та тятиви. Завдяки специфічній формі всередині розміщують стрілу, яку заряджають у тятиву. Тонгу виготовляють з бамбука [13];

5) саеджон (sae jon) дослівно перекладають як тонка стріла. Її основу виготовлено з тонкого бамбука, звідки й походить назва. Застосовували для передавання письмового листа, прикріпленого до її основи, пострілом у бік застави ворогів [13];

6) юйопджон (yu-uor-jon) дослівно перекладають як стріла з вербового листя. Цю стрілу виготовляли із затупленим наконечником у формі листя верби, завдяки якому її так назвали. Переважно її використовували претендентами під час складання військового іспиту. Довжина стріли сягає 90 см, а вага не перевищує 32 г. На сьогодні цей тип стріли найчастіше використовують у сучасній традиційній корейській стрільбі з лука [13].

Заходами агентств Південної Кореї яке відповідає за збереження й популяризацію корейської культурної спадщини (Culture Heritage Administration, США) мистецтво виготовлення корейських традиційних луків і стріл під назвою gungsijang було визнано національним нематеріальним культурним надбанням у 1971 році. Крім того, на сайті ЮНЕСКО так само можна знайти це мистецтво у переліку корейських нематеріальних культурних надбань [11].

Також завдяки технологіям виготовлення, які передавали з покоління в покоління, це ремесло

має важливе значення в історії традиційних бойових мистецтв Кореї. 30 липня 2020 року традиційну корейську стрільбу з лука було визнано національним нематеріальним культурним надбанням № 142 під назвою hwalssoygi. Цей термін стосується самого процесу стрільби з лука, правил змагань і тренувань, спорядження й належного середовища для всього процесу [11;14].

У традиційній корейській стрільбі з лука використовують монгольську техніку стрільби. Її особливість полягає у тому, що під час натягування тятиви використовують два пальці (вказівний і великий), а в західному стилі – три (вказівний, середній та безіменний). Також для натягування тятиви застосовують спеціальний пристрій – гакджи (gakji) [5;6;14]. Це краплеподібне кільце для великого пальця. Виготовляли його зазвичай із рогів свійських тварин. Воно виконувало захисну функцію, тобто запобігало удару тятиви по великому пальцю після випуску.

На підставі вищевикладеного матеріалу пропонуємо таку періодизацію розвитку корейської традиційної стрільби з лука [1;2;7;14].

Констатуємо, що корейську традиційну стрільбу з лука поділяють на верхову та пішу [12]. Найбільшої популярності й поширення набула верхова стрільба з лука.

Під час аналізу літератури ми виявили, що в корейських змаганнях із верхової традиційної стрільби з лука є п'ять окремих дисциплін. Крім того, їх умовно можна поділити на два блоки: зі статичною мішенню (одиначний постріл, подвійний постріл й серія пострілів) і з рухомою мішенню (два види могу) [12].

Перша дисципліна кінної стрільби – одиначний постріл (single shot). Довжина майданчику, по якому скаче вершник, становить приблизно 90 метрів. Збоку від цієї траси розташована одна мішень, у яку має влучити учасник. Відстань від дороги до цілі коливається від 5 до 10 метрів. Вона має унікальне тло, на якому розміщено п'ять концентричних кілець. Залежно від місця влучання учасникові нараховують бали. Кількість балів збільшується від зовнішнього кола до внутрішнього. Центральне коло (яблучко) дає 5 балів, що є максимальним показником. Відповідно найменшу кількість балів (1 бал) приносить влучання в зовнішнє кільце. Крім того, лучник має впоратися за лімітований час (16 секунд). У разі якщо лучник не впорається за відведений час, йому буде призначено штраф за формулою «мінус один бал за кожну секунду» [12].

Періодизація становлення корейської традиційної стрільби з лука

Назва	Час	Особливості
Первісний період	~9 тис. до н.е. – I ст. до н.е.	Використання лука та стріл для здобування їжі. Перше використання як зброї, мистецькі й культурні зображення
Стародавній період	I ст. до н.е. – 1392 р.	Використання для полювання, активне застосування у військовій справі, перші лучники-вершники, ритуали й церемонії з використанням лука, офіційні письмові згадки.
Період розквіту	1392 – 1894 рр.	Широке використання у військовій справі, зародження нових видів, організовані тренування, творення філософії, використання в релігійних обрядах і церемоніях, елемент іспиту на військову службу, удосконалення нових луків і стріл, проведення змагань, вплив буддизму й конфуціанства.
Період занепаду	1894 – 1899 рр.	Повне витіснення лука як зброї новітніми західними зразками рушниць. Втрата інтересу в місцевого населення.
Період відродження	1899 – 1980 рр.	Для популяризації використовували як предмет навчальної програми в освітніх закладах, створення нових клубів, створення нових національних організацій. Розвиток спортивної стрільби для фізичного розвитку населення, визнання нематеріальною культурною спадщиною корейського народу, використання нових синтетичних матеріалів для виготовлення матеріальної частини.
Сучасний період	1980 – досі	Утворення нових клубів по всьому світу, сучасні змагання, проведення змагань, широке використання в освітніх процесах, залучення населення до спорту та ПА.

Наступний вид змагання, який є дуже наближеним до попереднього, називається подвійна стрільба (double shot). Тут виконують два постріли в різні мішені. Одна з них розташована за 30 метрів від лінії старту й злегка нахилена до переду, друга, навпаки, розташована за 30 метрів до кінця дороги та нахилена назад [12].

Завершальним змаганням для статичних мішеней є серія пострілів. Учасник виконує п'ять пострілів по п'яти різних мішенях, котрі розташовані рівномірно вздовж траси. Тут також лучник має впоратися за відведений час – згідно з правилами, надають 20 секунд. У цьому виді змагань теж є система покарання з порушення ліміту часу за такою ж формулою (1 секунда – мінус 1 бал) [12].

Варто зауважити, що у всіх видах змагань зі статичними мішенями можуть нараховувати додаткові бали за техніку стрільби [12].

Ще однією важливою дисципліною в корейській традиційній стрільбі з лука є могу (mogu) – стрільба по рухомій мішені. Існують два типи цього змагання [12]. Перший передбачає, що один вершник скаче вперед іх причепленою на мотузці до його коня мішенню (як правило це великий бавовняно-бамбуковий м'яч). За ним слідом скаче другий вершник-лучник, котрий намагається влучити спеціальною стрілою (наконечник тупий, змочений в чорнилі для фіксації влучання) у рухому мішень. Суть змагання – попасти якомога більше разів у ціль. Другий тип змагань відбувається як командний забіг. Команда складається з двох

вершників-лучників, які намагаються влучити в мішень, що її тягне за собою третій вершник (він не є членом команди). Бали нараховують за кількість влучань команди в мішень (перевіряють за кількістю чорнильних плям на тлі мішені) [12].

Перші змагання з верхової корейської стрільби з лука відбулися 10 жовтня 2004 року, а другі змагання – вже через пів року 16 квітня 2005 року. Завдяки тому, що цей вид спорту здобув велику прихильність у місцевого населення й набрав популярності у світі, почали проводити й міжнародні змагання з дисциплін корейської традиційної верхової стрільби з лука [12].

Із часом філософія та навчання традиційної стрільби з лука були стандартизовані й перенесені в олімпійську стрільбу з лука – вид спорту, в якому корейські спортсмени домінують на теперішній час. Однією із імовірних причин цього феномену фахівці вважають довгу історію і традиції стрільби з лука в Кореї. Клуби стрільби з лука продовжують підтримувати бойові й ритуальні традиції донині [12].

Основною метою асоціації гьокгу (асоціація традиційної корейської стрільби з лука) у процесі проведення змагань із традиційної стрільби з корейського лука (особливо кінних видів) вважають культурну виховання корейського народу (молоді) на ґрунті традиційної і культурної спадщини країни, а також розвиток морально-вольових якостей, патріотизму, національної свідомості та гордості за історію корейського народу [7;14].

Висновки.

1) Аналіз джерел дає підстави стверджувати, що стрільба з лука посідала визначне місце в житті корейського народу на всіх історичних етапах розвитку. Також встановлено, що традиційну стрільбу з лука широко використовують у всіх сферах життєдіяльності корейців: як рухову активність, спорт, релігійні та церемоніальні обряди, спосіб розваги тощо. Підкреслено, що використання лука та стріл набуло традиційності. Запропоновано періодизацію становлення традиційної корейської стрільби з лука від винаходу лука та стріл і до сучасного етапу. Встановлено, що тепер традиційну корейську стрільбу з лука широко використовують як засіб рухової активності та спорту для фізичного розвитку населення й збереження культурної спадщини народу. Зокрема, заняття проводять у закладах загальної і позашкільної освіти, традиційних залах саджонг тощо. Виявлено, що корейську традиційну стрільбу з лука визнано нематеріальною культурною спадщиною корейців. Також функціонують різні організації традиційної корейської стрільби з лука.

2) Встановлено, що найпопулярнішим луком у корейській традиційній стрільбі є гагун (роговий

лук) – унікальний С подібний лук, який з ненапруженою тяговою своїми кінцями вигнутий в іншу сторону. Також виявлено, що в корейській традиційній стрільбі застосовують різні луки. Зокрема, це гагун, чонгрянгунг, егун (церемоніальний лук) – найдовший серед корейських луків, який використовували тільки на обрядових церемоніях і ритуалах, мокгунг (дерев'яний лук), чолгунг (залізний лук), що мав форму традиційного складного лука, та донхенвал – вид лука, який використовували вершники. Серед стріл виокремлюємо такі види: пйонджон, еджон, саеджон, юйопджон чолджон, мокджон. Для їх виготовлення традиційно використовують природні матеріали (дерево, бамбук, сухожилля та роги тварин), проте сьогодні можуть використовувати й синтетичні матеріали.

3) Установлено, що корейську стрільбу з лука поділяють на верхову й пішу. Своєю чергою верхову поділяють за типом мішеней на два блоки: із статичною та динамічною (рухомою мішенню). Зі статичної мішенню відбуваються змагання з одиночного пострілу (single shot), подвійної стрільби (double shot), серії пострілів, з динамічною – дві варіації могу (mogu).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Choi S., Ok G. The Role of Gukgung in the Success of South Korean Archery. *Martial Arts in Asia*. 2019. P. 110–127. URL: <https://doi.org/10.4324/9781351167802-10>
2. Douglas M. Korean Archery: Power and Passion. *Legend Outdoor Industries*. URL: <https://legendarchery.com/blogs/archery-bowhunting-blog/45374788-korean-archery-power-and-passion?srsId=AfmBOopO0WnwpqDQGdoW2MdC9HiiF6XLtMVbnwjgvtiK5EWvgPuZV-Ri> (дата звернення: 01.03.2024).
3. Henning, S. E. Traditional korean martial arts. *Journal of asian martial arts*. 2000 Vol. 9 №1 P. 8.
4. Kim K.-h. Korean Archery: Modern Transition and Development. *Martial Studies*. Singapore, 2023. Vol. 1 P. 279–299. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-16-8321-3_14.
5. Kim, K. H. The Archery Tradition of Korea. In *Archery Traditions of Asia Seminar, Hong Kong*. 2003. p 20.
6. Korean Archery. *The History of Fighting*: веб-сайт URL: <https://www.historyoffighting.com/korean-archery.php> (дата звернення: 19.05.2024).
7. Korean Traditional Archery: веб-сайт URL: <http://www.koreanarchery.org/classic/> (дата звернення: 09.04.2024).
8. Ohkuma C. Korean Traditional Archery and “Sage (Archery Fraternity)”: Through Interpretation of Historical Materials of Deokyujeong. *International Journal of Sport and Health Science*. 2020. Vol. 18. P. 106–121. URL: <https://doi.org/10.5432/ijshs.202014>.
9. Ok G., Choi S., Surk Jeong H. ‘The Disturbance of War’: The Ancient Origin and Development of Korean Archery. *The International Journal of the History of Sport*. 2010. Vol. 27, no. 3. P. 523–536. URL: <https://doi.org/10.1080/09523360903556824>
10. Onuma H. H., Prospero D. D., Prospero J. D. Kyudo: The Essence and Practice of Japanese Archery (Bushido--The Way of the Warrior). Kodansha International, 1997. 176 p.
11. Regulations on Selection of the Nomination List for the Intangible Cultural Heritage of Humanity URL: <https://ich.unesco.org/doc/src/26828.pdf> (дата звернення: 26.04.2024).
12. Reviving Heritage: Korean Traditional Archery Competition Engages Youth. *InstaNews*: веб-сайт URL: <https://www.insta.news/latest-news/7002f860-f08a-4dfb-a53a-2f63a417ba11> (дата звернення 21.02.2024).
13. Traditional bows – Korean bow. *Welcome to visit koreanbow.com*: веб-сайт URL: <https://koreanbow.com/shop/en/18-traditional-bows> (дата звернення: 09.04.2024).

14. Traditional korean archery. *The best archery*: веб-сайт URL: <https://bestarchery.wordpress.com/traditional-korean-archery/> (дата звернення 09.05.2024).
15. Vynogradsky B., Ostrovsky M. Традиційна стрільба з лука як специфічна форма рухової активності японців. *Physical education, sport and health culture in modern society*. 2022. № 4(60). С. 3–10. URL: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-04-03-10>
16. Youn J. E., Choi, H. I., Park, S. Y., & Kang, H. J. The medical and mental effect of korean archery and presentation model of korean archery therapy. *Journal of Korean Medical Ki-Gong Academy*, 2009 Vol. 11 № 1, P. 198-220. URL: <https://doi.org/10.22942/mg.2009.11.1.198>